

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Qvæst. I. De speciebus impressis vniuersim.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

QVÆSTIO I.

De speciebus impressis vniuersim.

Specierū
miracula.

EXimium exultantis naturæ miraculum, sed ingens caligantis Philosophiæ argumentum, aspectabiles rerum inuisibiles formas, & decolores omnium colorum imagines volitare continuò in aëre sine motu, & sensibus imprimi sine sensu, Sapientum communis authoritas hæcenus credi voluit, & videri negavit. Sigilla videlicet obiectorum omnium ubique affirmamus esse, nec cernimus; non encausto impressa, sed aëre; non auro sculpta, sed lumine; non gemmis illusa, sed radiis. Simulacra & tabulas non Polycleteæ artis ingenio, sed opifice naturæ manu pictas in vacuo, signatas in oculo, confusas in puncto. Aequas rebus ipsis imagines, virtute pares, dissimiles mole, cognatas formâ, contrarias naturâ: oculorum oculos prædicem, sed visionem possunt facere, non sentire: speculorum animas dicam, sed ultra speculi crystallum præcipue vigent: alatos rerum nuncios memorem, sed latentes veniunt ad oculum, nec videntur. O picturam parabilem, & mirè variegatam sine fūco, sine coloribus, sine arte! ô formarum subtilium officinam! Nunc loquuntur auribus sine murmure, inde oculos excitant sine vi, mox in cerebro resident sine pondere, implent spatium sine mole. Ab iis igitur ad eò mirabilibus obiectorum sensibilium formis ordior tractationem de sensibus, qui sine specierum præsidio inertes & otiosi sunt; & primum quæro de illarum existentia: secundò de quidditate: tertio de proprietatibus: quartò de causis, per quas producuntur & conseruantur.

SECTIO I.

Specierum intentionalium existentia.

Nomen
specierū
quid signi-
ficet.

Nomine specierum impressarum intelligunt vulgò Philosophi qualitates reales ab obiectis productas, ut eorum loco concurrant ad cognitionem eorundem obiectorum. Sensibiles appellantur eo quod deseruiant sensibus; intentionales eo quod per eas tendat potentia in obiectum; impressæ eo quod obiecta illas imprimant potentiis; signa & imagines obiectorum, quòd per eas fiat cognitio. Est igitur species, de qua nunc agitur, simulachrum quoddam & imago representans obiectum, & ita illud obiecti sensui, ut illud obiectum extra se possit percipere.

Negarunt dari villas huiusmodi species famulas sensuum Seneca lib. 1. quæst. naturalium, Galenus, Plotinus, Porphyrius, Durandus, Gabriel, Ochamus, & plures recentiores. Contra quos

Assertio
affirmans.

Dicendum omnino est, admittendas esse in rebus species impressas, tum ad sensationem, tum ad intellectionem. Ita docet cum duce suo Aristotele vniuersa Schola Peripatetica.

Authori-
tas philo-
sophi.

Primo enim probari possunt species autoritate Philosophi, qui locis innumeris eas esse asserit, ut mirum sit dictum esse à Dandino lib. 2. de anima, digress. 3. omnes species esse novitias inventionis; sed illas tamen omnino asseruit Aristoteles lib. 2. de anima, textu 2. ubi ait sensum immutari debere à sensibili; idè quod non posse percipere seipsum. Textu 62. ait sensum cum antea obiecto esset diffi-

R.P. de Rhodes curs. Philosoph.

Amilis, fieri talem quale ipsum est. Textu 71. ait colores diffundi per medium, idè quod medium debere carere omni colore proprio. Textu 74. negat posse visionem fieri per vacuum, quia sensus debet pati aliquid ab obiecto per ipsum medium. Textu 121. ait sensum esse susceptivum formarum sine materia, sicut cæra recipit in se figuram annuli aurei, vel ferrei, non recipiendo naturam auri aut ferri. Idem repetit textu 138. & lib. de memoria & reminiscencia, cap. 2.

Secundò plures experientia ad eò clare probant dari species impressas, ut qui eas neget, ille sanè non sit satis oculatus.

BPrima, eaque notissima petitur ex reflexione illa, quæ fit in speculis, & aqua; nam in illis colores apparent & figuræ rerum obiectarum: videmus etiam in speculo res à tergo positas, & nos ipsos: hoc autem fieri non potest nisi à corporibus aliqua continuò species prodeant, quæ à speculo redeant ad oculum: ergo manifestum est dari species.

Specula.

Instabis tamen primò circa illam experientiam, quare in omnibus corporibus densis non fiat reflexio specierum, cum impediatur similiter ab illis corporibus ulterius progredi species?

p ima in-
stantia

Respondeo. Sicut pila ut reflectatur, exigit corpus durum reflectens; sic specierum talem esse naturam, ut reflecti nequeant nisi à corpore laevigato, neque aliam debere peti causam.

CInstabis secundò, quare per huiusmodi reflexionem obiectum non appareat ubi est, sed in speculo, imò post ipsum speculum; cum tamen species reflectatur in superficie speculi, debeatque repræsentare obiectum ubi est, & sicuti est?

Secunda
instantia

Respondeo rationem cur obiectum videatur in ipso speculo, non autem ubi est, esse quia natura specierum quæ reflectuntur, huiusmodi est, ut ostendant obiectum ibi ubi fit refractione specierum, vel reflexio; sic enim fit aliquando ut paries ex coloribus circumstantibus appareat interdum rubens aut viridis, eo quod species illius coloris reflexæ in pariete, in eo repræsentant colorem. Ratio autem cur obiectum non repræsentetur in superficie speculi, est quia species repræsentat obiectum cum ea distantia, quam habet: cum itaque obiectum distet à speculo, necesse est ut species illud non repræsentet in superficie ipsa speculi, sed ultra speculum. Hinc apparet, quare in aquis appareant ordine inuerso culmina turrium; quia cum species repræsentent distantiam vel propinquitatem obiecti, & culmina magis distent ab aquis quàm fundamenta, hinc fit ut fundamenta propinquiora etiam aquis appareant, culmina verò remotiora; quod est apparere ordine inuerso. Idem evenit quando quis ponit speculum supra caput, & se in illo intuetur; apparet enim ordine inuerso, & caput capiti inhærens, quia tunc caput minùs à speculo distat quàm pedes, idè necesse est ut caput appareat iuxta ipsum speculum, pedes verò distantes: contrarium accideret si speculum ad pedes ponatur.

Sed quare, inquires, si speculum anhelitū maculetur, obiecta repræsentantur in superficie ipsa speculi?

Respondeo rationem esse, quia quò speculum minùs est tersum & purum, tantò debilius species multiplicat, ex quibus rei distantia minùs percipitur.

Instabis tertio, quare in speculo dexter oculus apparet sinister, & e contra. Respondeo, quia sicut cum duo se invicem aspiciunt, latus dextrum vnius recta linea respicit sinistram alterius latus, & e contra; sic parti dextræ ipsius speculi correspondet

Tertia in-
stantia

pp 3 sinistra

sinistra respicientis, unde species oculi dextri reflectuntur in parte sinistra, & species oculi sinistri reflectuntur in parte dextra; ideoque dexter oculus apparet sinister, & sinister apparet dexter, quia apparet in parte à qua reflectitur; reflectitur autem in parte sinistra; sicut quando duo simul ambulant, si eadem redeant via, qui prius est sinister, postea fit dexter, & contra. Quod si per miraculum essent illi duo in duobus locis, & lineâ rectâ versus seipsos ambularent, qui esset vna in parte dexter, in alia esset sinister. Hoc autem quod fieret per veram existentiam eiusdem corporis in duobus locis, fit per apparentem in speculo.

Quarta instantia. Instabis quartò, quare non videtur plumbum aut calybs, quo crystallus retro est obducta; videatur autem charta, vel manus, si eo loco ponatur ubi est plumbum.

Respondeo rationem esse, quia calybi iuncto crystallus dat opacitatem, ob quam fit speculum; unde fit vnum cum crystallo, vt videatur cum illa per modum vnius.

Quinta instantia. Instabis quintò, quare si fractum sit speculum in plures partes, apparet multiplex obiectum: si autem in speculo integro charta, vel aliquid aliud ponatur in medio, quod impediat continuationem specierum, obiectum tamen non apparet nisi semel. Imò si duo ponantur specula coniuncta super mensam perfecte planam, videbitur vna faciei pars in vno speculo, altera pars in altero.

Respondeo rationem, cur in diuersis partibus speculi fracti multiplex appareat obiectum, esse, quia species discontinuantur propter diuersam collocationem speculorum, ita vt vna pars non sit in eadem linea recta ante obiectum cum altera parte; tunc enim fiunt reuerberationes adequatè diuersæ. Et hæc de prima illa experientia speculorum, ex qua manifestè probantur species visibiles.

Tubus Barauicus. Secunda experientia petitur à perspicillis & tubo Barauico, quibus augetur vel minuitur visio pro qualitate potentie videntis, & iuxta figuram perspicillorum; non enim variaretur eo modo visio si per illa perspicilla nulla traiceretur species. Cur enim ex parte vna tubi obiecta remotissima videntur vicina & magna, ex altera verbò parte obiecta vicina videntur remota & parua. Huc etiam faciunt omnes fallaciæ visus, de quibus inferius dicitur: cur v. g. remus in aqua fractus appareat, si nulla sit in aquis specierum refractione.

Conclauis clausum. Tertia experientia est. Conclauis ita sit clausum vt nullum omnino admittat lumen præter orbiculare foramen in fenestra, cui foramini vitrum opponatur circulare, crassius in medio quàm in ambitu, quales sunt vulgares dioptræ, quæ ad res augendas conficiuntur; tum charta candida intus obiciatur vitro eâ distantia, quâ radij solares nati sunt in vnum locum coite; videbuntur in ea charta omnia depicta quæ foris sunt, sed parua & inuersa, vt dicitur alibi: quæ omnia fieri sine speciebus nullo modo possent.

Nummus argenteus in vas. Quarta experientia est. Argenteus nummus ponatur intra vas plenum aquâ, tunc videbitur nummus ad certam distantiam; si vas non sit plenum aquâ, non videbitur. Vbi manifestum est dari species. Similiter etiam cum diuaticis oculis intuemur lucernam, gemina flamma conspicitur; quod non fieri si nulla sit species. Quare item obiectum si remotum sit, non videtur, nisi quia species non potest mittere ad oculum: cur obiectum non videtur interiecto corpore opaco?

A Quinta, & omnium certissima, est memoria rerum præteritarum & absentium, ad quam necesse omnino est admittere species relictas in intellectu & phantasia, vt conuincam agens de speciebus interni sensus & intellectus. Nunc in genere satis est demonstrasse generatim species.

Tertiò enim à priori ratio est, quia omnis potentia de se incompleta & indifferens ad productionem alicuius, debet ab aliquo completi & determinari ad illius effectus productionem: potentia cognoscens est incompleta & indifferens ad cognitionem: ergo debet necessarîo ad illam completi & determinari; non potest determinari & completi ab obiecto, quod sæpe absens est, aut remotum: ergo debet completi & determinari per vicariam eius speciem. Probatur prima pars minoris de complemento potentie. Necessariò potentia cognoscitiva est incompleta ad omnem effectum, quem non continet formaliter, nec eminenter, nec virtualiter: potentia cognoscens nullo ex illis modis continet cognitionem, quæ formalis est assimilatio cum obiecto; quod enim continet assimilationem potentie cum obiecto, continet obiectum in esse cognoscibilis: potentia cognoscens non continet formaliter obiectum in esse cognoscibilis, vt patet, neque virtualiter, cum non sit instrumentum obiecti; nec eminenter, quia quod continet aliud in ratione cognoscibilis, continet illud in ratione entis: ergo potentia incompleta est ad cognitionem.

C Probatur secunda pars minoris de indeterminatione potentie. Illa potentia est indifferens ad plures actus, quæ de se apta est ad producendum vnum vel alium: potentia cognoscitiva de se apta est vt cognoscat vnum vel aliud; imaginatio v. g. vt cogitet hominem vel brutum: ergo potentia cognoscitiva est indifferens ad diuersas cognitiones. Vnde v. g. Regem, quem non vidi prius; tunc clausis oculis efformo in mente illius notitiam, quam ante primam visionem formare nullo modo potui: ergo recepi aliquid ab obiecto viso; si enim nihil recepi, non magis formare possum hanc notitiam, quam ante visionem.

D Obicitur primò. Si dantur species productæ ab obiectis, debent illæ diffundi in orbem per totam sphaeram actiuitatis obiecti; hoc autem falsum est, alioqui deberent obiecta videri etiam si non sint directè oculis opposita. Deinde deberent videri obiecta gemina, cum in singulis oculis diuersæ sint species. Denique illæ species vt repræsentent obiecta, debent esse similes obiectis: sunt autem omnino dissimiles, & naturâ & figurâ, nec apparet cuiusmodi esse possit illa similitudo huius imaginis cum obiecto.

E Respondeo, nunquam species visibiles produci nisi per lineam rectam, ideoque obiectum extra illam lineam nunquam videtur. Verum ergo est quod diffunduntur species in orbem, modo semper producantur in recta linea. Neque verum est quod videri debeant obiecta gemina, tamen geminis videantur oculis; tunc enim obiectum vt vnum videtur, quando basis pyramidis visualis est vnica; tunc autem videtur vt duplex, quando basis pyramidis visualis non est vna; quando enim vnus oculi pupilla manu premitur, duæ sunt bases pyramidis, vt suo loco dicam. Denique species eodem modo sunt similes obiectis, quo voces sunt similes rebus quas significant; non enim similes sunt in essendo, sed in repræsentando. Tunc aliquid est alteri simile in essendo, quando eiusdem est speciei cum illo. Tunc est simile in repræsentando.

Quæst. I. Sect. II. de Specieb. intentional. 451

do, quomodo est signum illius, idest facit venire in cognitionem illius. Potest autem aliquid esse similitudo alterius, etiam si sit illi dissimile.

Secunda obiectio.

Obiicitur secundò. Propterea obiectum non habet vim representandi seipsum formaliter sine media specie, quia est nimis materiale: ergo neque obiectum potest ipsam speciem producere, quæ minus est materialis, quàm obiectum.

Respondeo speciem esse minus materiale quàm obiectum, quia est subtilior & tenuior obiecto, sed illa est nihilominus semper minus nobilis quàm obiectum. Ratio autem cur obiectum non possit representare seipsum formaliter est sepe illius distantia, & nimia etiam materialitas; plura enim requiruntur ad producendam speciem expressam, quàm ad producendam speciem impressam.

Tertia obiectio.

Obiicitur tertio. Si species est imago ipsius obiecti, debet prius cognosci, quàm obiectum cognoscatur per eam, quia propter quod vnumquodque tale, & illud magis; neque per aliquid ignotum possumus duci ad cognoscendum aliquid etiam ignotum. Sed species non cognoscuntur ante cognitionem obiecti: ergo species non est imago ipsius obiecti. Accedunt alia plura quæ spectant ad naturam specierum; quomodo infinites producantur & corrumpantur in oculo quoties aperitur aut clauditur; quomodo contrariorum obiectorum species sint in oculo sine vlla permixtione; quomodo accidentia solo numero possint esse simul in eodem subiecto.

Respondeo negando speciem debere cognosci antequam cognoscatur obiectum; nam aliud est signum instrumentale, quod prius cognoscitur quàm ducat in cognitionem alterius, ut imago Cæsaris, quæ prius cognosci debet, quàm Cæsa-rem representet. Aliud est signum formale, quod prius debet cognosci quàm ducat in cognitionem ipsius obiecti; sed idè dicitur signum, quod ex parte obiecti concurrat effectivè ad cognitionem illius. Verum enim est, quod extra istas species nullum aliud sit in rerum natura signum formale; rationes enim allatæ demonstrant illas dari. Reliqua quæ obiiciuntur, pertinent ad ea quæ de specierum natura & causis dicenda sunt.

SECTIO II.

Specierum intentionalium vera quidditas.

Robata existentia specierum, sequitur ut dicatur quid illæ sint: quidditas autem illa continet sine dubio verum illius genus, propriam differentiam, & obiectum: quæ tria priusquam explicem.

Species sunt accidentia.

Certum sit primò, species istas vera esse accidentia, non autem substantias; species enim omnes sensibiles producuntur ab accidentibus: deinde penetrari deberent cum oculo & cum aëre, si essent corpora. Species etiam sensus interni, siue (ut vocant) phantasmata, penetrari deberent cum ipso cerebro, quod sanè non posset capere illa omnia, præsertim in hominibus cruditis, quorum scientia onus esset gravissimum. Imò species intelligibiles si essent substantiæ, de nouo deberent creari. Quoties ergo dicitur potentia informata speciebus uniri, & fieri obiectum ipsum intelligibile, significatur unio accidentalis, & informatio similitudinis obiectivæ. Dicuntur etiam species esse qualitates intentionales, quod per eas mouentur sensus, & intellectus, ut rebus intendunt sentiendi & intelligendo.

Eorum de finitio.

Certum est secundò, speciem rectè definiti, Est similitudo virtualis obiecti, determinans & complens

A potentiam cognoscentem, & cum ipsa formalem obiecti similitudinem ex parte ipsius obiecti. In qua definitione tria sunt difficilia. Primò, quomodo species sit virtualis similitudo ipsius obiecti: secundò, quomodo sit principium partiæ cognitionis: tertio, quomodo per eam cognoscatur sensibile proprium, & sensibile commune.

S. I.

An, & quomodo species sit vera obiecti similitudo.

Dico primò, speciem impressam non esse similitudinem realem, aut etiam formalem obiecti cogniti; sed esse similitudinem duntaxat virtualem, & effectivam.

Ratio est, quia duplex in genere similitudo distingui debet; alia est realis, alia intentionalis. Similitudo realis est vnitatis duorum in aliquare, atque adeò, quod maior est vnitatis, eò maior est similitudo. Est autem maior in essentia, quàm in aliquo accidente. In essentia perfectam habent & planè numericam vnitatem tres personæ diuinæ; specificam similitudinem habent duo homines, accidentalem duo alba. Similitudo intentionalis ea est, quæ facit obiectum præsens potentia cognoscenti, ideoque vocatur representatio. Vnde video posse aliquid quatuor modis similitudinem esse alterius.

Similitudo duplex.

Primò ita ut participet eius essentiam; albedo v. g. similitudo est alterius albedinis. Volunt autem aliqui cum Durando & Vallesio, species impressas comodo esse similitudines obiectorum, speciem videlicet albedinis esse albedinem; quod manifestè falsum est, nam in intellectu Angeli, ubi sunt species, essent stabula infinita bouum & pecorum. Imò album & nigrum esse non possunt in eodem subiecto, & tamen species eorum simul sunt, tum in aëre, tum in oculo. Secundò potest aliquid ita esse alterius similitudo, ut non sit quidem eiusdem cum illo nature, sed sit quoddam idolum & imago illius, in qua prius cognita cognoscatur aliud; ut imago Cæsaris est realis imago illius, quin licet eandem non habeat essentiam, similia tamen habet lineamenta: vnde sit, ut prius illa debeat cognosci, quàm ducat in cognitionem Cæsaris. Speciem impressam esse hoc modo imaginem obiecti, videntur velle illi omnes, qui aiunt species in speculo videri, non autem obiecta. Sed experientiæ sanè constat, cognosci sæpè obiecta non cognitis speciebus: verum autem videantur etiam aliquando species, infra videro.

Similitudo secundum essentiam.

Similitudo figuræ.

Tertio potest aliquid esse alterius similitudo formalis intentionalis, quæ scilicet non prius cognoscitur, sed seipsa facit obiectum cognosci; quæ propriè cognitio est, & dicitur species expressa. Hoc modo species impressa non est similitudo, cum non sit actualis cognitio, alioqui semper intellectus omnia cognosceret actu, quorum habet species. Quarto aliquid appellatur virtualis similitudo, quæ formalem similitudinem efficienter producit: quo solum ultimo modo species impressa esse potest imago, quia producit imaginem formalem, seu cognitionem obiecti, complendo & determinando potentiam ut illam producat.

Obiicitur primò. Si species impressa est imago obiecti, quia producit effectivè cognitionem, potentia etiam ipsa, quæ concurret effectivè ad productionem cognitionis, erit etiam imago virtualis ipsius obiecti; quod tamen nullus adhuc Philosophus dixit.

Prima obiectio.

Respondeo, speciem esse imaginem virtuales obiecti, ex eo quod concurrat effectiue ad cognitionem tanquam aliquid se tenens ex parte obiecti, idest faciendo ipsum obiectum præsens potentia; quo pacto potentia non concurrat ad cognitionem; non enim se tenet ex parte obiecti, idem potentia non est imago virtualis obiecti, quamvis efficiat cognitionem.

Secunda
obiectio.

Obicitur secundò. Species visibilis ipsius coloris reuerà videtur in speculo, & quando radij solares per vitrum transeunt coloratum, videntur illius vitri species in pariete opposito. Et similiter etiam per foramen illud cubiculi clausi, de quo nuper dixi, videntur in charta species rerum extrapositarum: ergo illæ species sunt colores, vel certe sunt similitudines prius cognita.

Respondeo nunquam videri species, vt postea demonstrabitur; & si aliquando viderentur, non essent tamen colores, neque similitudines prius cognita, cum sæpe cognoscatur obiectum sine illis.

S. II.

Vtrum species impressa concurrat effectiue ad cognitionem.

Habemus igitur primam illam partem definitionis propositæ, quæ dicebatur species esse virtualis similitudo obiecti cognoscibilis. Addebatur autem, determinans & complens potentiam cognoscens, & efficiens cum ea cognitionem ex parte obiecti.

Quibus verbis verba priora magis explicantur. Potentia nimirum est de se indifferens ad plures actus eliciendos circa plura obiecta, & incompleta est ad producendam similitudinem obiectorum, quæ non continet in esse intelligibili. Debet ergo compleri, & determinari ab aliqua specie.

Difficultas igitur tota nunc est, vtrum species determinet, & compleat potentiam effectiue producendo ipsam cognitionem; an verò solum extrinsecè, sicut præmissæ determinant intellectum ad eliciendam conclusionem; & sicut cognitio intellectus determinat voluntatem.

Species
effectiue
concurrat.

Dico secundò, species impressas effectiue concurrere simul cum potentiis ad eliciendam cognitionem. Ita docent Suarez *disput. 18. Metaphys. sect. 1. & tomo primo in primam partem, lib. 2. c. 12.* Vaquez 1. *parte disp. 43. n. 8.* Quibus præiit Augustinus *lib. 9. de Trinit. cap. 12.* vbi ait liquidò tenendum esse, quod omnis res, quaecumque cognoscimus, congenerat in nobis notitiam sui. Notitia enim ab utroque paritur, cognoscente & cognito; cum autem obiectum sapius absit, vel etiam si sit præsens, non possit immediatè cum intellectu coagere, & vnum principium constituere, substituit sibi speciem, quasi semen, quo intellectus concipiat & pariat notitiam.

Triplex
ratio.

Ratio ergo est, quia necessaria est species impressa vt determinet, & compleat in actu primo potentiam de se omnino insufficientem ad producendam cognitionem obiecti: sed non potest determinare aut complere in actu primo potentiam, nisi addendo ei nouam actiuitatem; ergo species impressa nouam addit actiuitatem potentia, idest concurrat cum illa effectiue. Maior euident est, quia potentia, quæ incompletam habet actiuitatem, non potest fieri completa, nisi accipiendò nouam actiuitatem: ergo si species compleat potentiam, debet illi dare nouam actiuitatem. Deinde si species non compleret potentiam producendo aliquid effectiue, posset obiectum remotum sufficienter illam de-

terminare, & complere; si enim non agit ad determinationem, non requiritur propinquitas.

Denique si species non determinaret potentiam actiue, sed quasi formaliter, semper illam determinaret, quando est in ipsa potentia; & sic homo & Angelus semper intelligerent omnia obiecta, quorum habent species.

Obicitur primò. Voluntas determinari potest ab intellectu, etiam si intellectus non producat actum voluntatis cum ipsa voluntate: ergo intellectus etiam determinari à specie, quamvis species non agat. Similiter etiam præmissæ determinant intellectum ad assensum conclusionis sine actione vlla.

Respondeo negando paritatem; cognitio enim determinat voluntatem, & præmissæ determinant intellectum ad conclusionem sine vlla actione; quia intellectus est completus ad eliciendam conclusionem, nec completur à præmissis. Voluntas etiam completa est ad eliciendam amorem, nec completur ab intellectu. Potentia verò cognoscens sine specie non est completa, cum non contineat obiectum in ratione intelligibilis, alioqui contineret etiam in ratione entis.

Instabis. Non apparet vlla ratio, cur voluntas completa sit ad votum sibi proprium, idest amorem, quem ipsa sola producit; intellectus autem sit incompletus ad producendam cognitionem. Sicut enim intellectus non continet obiectum quodlibet in ratione cognoscibilis, sic voluntas non continet in ratione appetibilis.

Respondeo, discrimen esse inter actum voluntatis, qui est amor; & actum intellectus, qui est imago: amor enim non exigit fieri à termino amato; imago autem formalis exigit procedere à termino representato: vnde dicitur quod filius non potest esse imago patris nisi procedat à patre. Intellectus itaque incompletus est ad producendam cognitionem, voluntas non est incompleta ad producendum amorem.

Obicitur secundò. Actus vitalis necessariò procedit à principio vitali: species non est principium vitale: ergo non potest species producere actum vitalem.

Respondeo actum vitalem debere quidem pendere saltem inadæquatè à principio vitali, sed pendere præterea posse inadæquatè à principio aliquo non vitali, alioqui non posset produci ab ipso habitu.

S. III.

An & quomodo species concurrat ad cognitionem sensibilis communis & proprii.

Dixi necessarium esse concursum speciei ad cognitionem obiectorum, quæ sensu percipiuntur; sed difficultas est, vtrum species sensibilis proprii sufficiat ad cognitionem sensibilis communis; an verò duplex requiratur species, altera quæ representet sensibile commune. Quod priusquam definiam, explicanda sunt duo: primò quid sit sensibile proprium & commune: deinde quomodo sit sensibile commune.

Certum est primò, illud vocari obiectum sensibile, quod percipitur ab aliquo sensu: illud autem triplex esse tradit Aristoteles *textu 63.* sensibile proprium per se, sensibile commune per se, sensibile per accidens. Sensibile proprium per se illud est, quod à nullo alio sensu externo percipitur præter illum, cuius est obiectum: ita color est proprium obiectum visus, sonus proprium obiectum auditus.

Sensibile

Quaest. I. Sect. III. de Speciebus intentionalibus 453

Sensibile commune illud est, quod non vno sensu externo, sed pluribus percipitur. Dixi pluribus, non autem omnibus, quia figuram v. g. non percipiunt omnes sensus, ut patet, sed visus tantum & tactus. Sensibile per accidens illud dicitur, quod non immutat villo modo sensum, sed cognoscitur tantum per immutationem alterius obiecti, cui coniungitur. Hoc modo substantia corporea est per accidens sensibilis, quia sui speciem ipsa non imprimit sensui, sed coniungitur tamen obiectis sensibilibus, quae illam imprimunt, & ex vi sensationis rei per se sensibilis dicitur ipsa sentiri consequenter: albedo enim v. g. immutat sensum non separata, sed in subiecto, quod sentitur per accidens, ex vi sustentationis quam praestat albedini.

Sensibile commune quintuplex.

Certum est secundò, sensibile commune quintuplex numerari ab Aristotele: quietem, motum, quantitatem, figuram, & numerum, neque plura posse assignari, cum nullam sit ex illis quod non percipitur à pluribus sensibus. Primò enim nomine quietis non sola intelligitur carentia motus, quae non est aliquid sensibile, cum non sit aliquid positium reale; sed intelligitur rei praesentia in loco permanentis & inuariata; haec enim sensibilis est, & percipitur visu & tactu; quo utroque sensu cognoscimus rem manere immotam. Secundò motus, ut patet, percipitur visu, auditu, & tactu. Videmus currere hominem, audimus, tactu percipimus, sicut & tactu exploramus pulsam arteriam. Tertio numerus non significat multitudinem ipsam formaliter, sed rerum entitates diuisas & discontinuas, quae multitudo percipitur tactu & visu; imò & auditus percipit multitudinem sonorum. Quarto nomine quantitatis non intelligitur quantitas praedicamentalis, seu extensio interna & entitativa, quam nullo percipit sensus; sed sola extensio localis & externa, quam percipiunt visus & tactus. Quintò nomine figurae significatur extensio illa externa prout sic vel sic disposita in ordine ad situm; illam enim etiam attingunt visus & tactus.

Non sunt nisi quinque.

Certum est tertio, non posse vllum excogitari sensibile commune, praeter illa quinque, & ad ea reuocari alia omnia, quae ab opticis solent numerari: v. g. reuocantur ad quantitatem aequale, inaequale, magnum, paruum, crassum, &c. ad figuram, laeue, acutum, concavum, obtusum; omnia etiam quae continentur sub situ, sessio, statio, ordo, dispositio, superum, inferum, dextrum, sinistrum, distans, propinquum: ad numerum paucitas & multitudo: ad motum tempus, quod non distinguitur à motu.

Sensibile commune verè cognoscitur.

Certum est quarto, sensibilia haec communia verè percipi à sensu exteriori, non autem à solo sensu communi, licet eorum aliqua non percipiantur à sensu externo nisi ut iuncto cum sensu communi, maius, minus, aequale, inaequale, simile, dissimile. Sed sensibile tamen commune ita percipitur ab externo sensu, ut nunquam percipitur sine sensibili proprio: figura v. g. non videtur sine colore, &c.

Difficultas tantum esse potest de illo qui existens supra caelum extendens manum, sentiret quantitatem caeli; nam sentiret se non posse ultra progredi, cum tamen in caelo non sint qualitates tangibiles: ergo ille perciperet sensibile commune sine sensibili proprio.

Respondeo quod ille tunc positiuè nihil sentiret, sed tantum negatiuè; sentiret enim se impediri, sed non sentiret impediens: sicut si aliquis ab Angelo detineretur, sentiret se detineri, sed Angelum non sentiret detinentem. His ita positis,

Eadem est species

Dico tertio, sensibile commune non percipi à

A sensu per propriam speciem distinctam à specie sensibilis proprii, sed per speciem omnino eandem sine modificatione vlla superaddita.

utriusque sensibilis.

Probatio.

Ratio est, quia illa non percipiuntur per species diuersas, quae percipiuntur per modum vnius coniuncti: sed sensibile proprium, & commune videntur per modum vnius coniuncti; nam sensibile proprium non videtur quasi in abstracto, sed sicut iacet hic & nunc à parte rei cum tali praesentia locali: ergo sensibile proprium & commune non videntur per diuersas species. Imò certum est, quod numerus & quies non possunt producere vllam speciem distinctam, cum non sint entitates distinctae. Denique sensibile commune nunquam percipi potest sine sensibili proprio: ergo signum est, sensibile commune cognosci per speciem sensibilis proprii.

Non modificatur species.

Addebam, cognosci sine modificatione huius speciei, quod est difficilius, & video negari à multis, qui aiunt speciem sensibilis proprii modificari à sensibili communi: sed hoc nullo modo placet; volo enim utrumque sensibile cognosci per eandem speciem sine villo modo superaddito. Primò quia numerus & quies non sunt entitates villo modo distinctae à sensibili proprio: ergo non potest ab illis produci vllus modus in specie sensibilis proprii. Deinde si species sensibilis proprii modificaretur à sensibili communi, sequeretur sensibile commune videri per speciem sibi propriam, non autem per speciem sensibilis proprii, quia illud est vera species, quod repraesentat obiectum; illa entitas modalis superaddita per sensibile commune, repraesentat illud sensibile: ergo illa est vera & proprie dicta species.

Obiicitur primò, Illa distinguuntur, quae possunt separari: sed species sensibilis proprii potest separari à specie sensibilis communis; quod probo. Nam coloratum quiescens mittit eandem speciem quam producebat dum moueretur: albedo sub figura triangulari non habet diuersam speciem ab ea, quam habebat sub figura rotunda: ergo species sensibilis proprii separatur à specie sensibilis communis.

Prima obiectio.

Respondeo speciem sensibilis proprii nunquam separari à specie sensibilis communis; sed quoties mutatur sensibile commune, totam mutari speciem sensibilis proprii. Album triangulare, v. g. si fiat rotundum, producere incipit nouam speciem. Numerus tamen, cum non sit nisi multitudo vnitatum, non necessariò mutat totam speciem, sed partem tantum speciei; si enim tres erant homines, & incipiunt esse quatuor, non mutatur species aliorum trium, sed additur tantum species quarti.

Obiicitur secundò, Sensibile commune non est sensibile tantum per accidens: ergo non videtur per speciem sensibilis proprii, alioqui videbitur tantum ut coniunctum sensibili proprio; quod est videri per accidens. Imò si sensibile commune cognoscitur per speciem sensibilis proprii, quia non videtur sine sensibili proprio, sensibile proprium videbitur per speciem sensibilis communis, quia non videtur sine sensibili communi.

Secunda obiectio.

Respondeo, sensibile commune nullo modo esse sensibile per accidens, quia sensibile per accidens dicitur illud, quod nullo modo immutat sensum, sed tantum est coniunctum ei, quod sensum immutat; vnde neque proprie sentitur: sensibile autem commune reuerà sentitur, & immutat sensum, in quo producit speciem simul cum sensibili proprio. Sensibile autem commune potius dicitur videri per speciem sensibilis proprii, quam sensibile proprium

per

per speciem sensibilis communis; quia sensibile proprium est principalis sensibilis, quod propterea principaliter & primatim representatur per speciem. Sensibile autem commune secundario tantum cognoscitur, & concomitanter, & quasi affixum sensibili proprio.

Tertia ob-
iectio.

Obicitur tertio. Sensibilia primò diuersa non possunt representari per eandem speciem: color & figura sunt sensibilia primò diuersa: ergo non possunt representari per eandem speciem, cum ad diuersa pertineant prædicamenta. Imò cum sæpe sensibile commune sit modus distinctus à sensibili proprio, potest producere speciem distinctam.

Respondeo, sensibilia primò diuersa, si percipiuntur per modum vnus coniuncti, posse cognosci per eandem speciem, quia tunc in ratione sensibilis non sunt primò diuersa. Sensibile proprium, & sensibile commune videntur per modum vnus coniuncti, quia faciunt vnum per modum concreti: color v. g. & præsentia localis sunt vnus color præsens. Verum est, quædam sensibilia communia esse modos distinctos à sensibili proprio; sed nego producere speciem distinctam, quia non est quid distinctum in ratione sensibilis.

SECTIO III.

Quenam sint Specierum impressarum proprietates.

Considerata quidditate, sequuntur proprietates, quarum præcipua dicitur esse indiuisibilitas in representando. De illa ut distinctè dicam,

Duplex in
diuisibili-
as.

Certum est primò, duplicem distingui posse indiuisibilitatem specierum. Prima est diuisibilitas in essendo, altera diuisibilitas in representando. Species in essendo diuisibiles esse, nihil aliud est, nisi habere partes entitatuas extensas per totum subiectum; species v. g. coloris extensa est per totum oculum. Diuisibilitas in representando, siue ex parte obiecti, est illa secundum quam vna pars speciei representat vnâ partem obiecti, non totum obiectum, & altera pars representat aliam. Indiuisibilitas autem in representando ea est secundum quam vnâqueque pars speciei totum representat obiectum.

Species in
essendo
unt diui-
sibiles.

Certum est secundò, species omnes materiales esse diuisibiles in essendo, quia sunt accidentia quædam materialia recepta in subiecto diuisibili, v. g. in aëre vel in organo sensus; ac propterea sunt extensæ ad extensionem subiecti eo modo, quo accidentia reliqua sunt extensa. Imò illæ species sunt etiam intensiue diuisibiles; potest enim vna species esse intensior quàm altera, cum obiectum videatur aliquando clarius, aliàs verò minus clarè.

Species in
qualibet
parte me-
dij.

Certum est tertio, esse in qualibet parte medij & organi sufficientem speciem ad videndum totum obiectum, cum nulla sit pars medij è qua non videatur totum: ergo nulla est pars medij, in qua quælibet pars obiecti non producat sui speciem. Si ergo species est diuisibilis, quælibet pars parietis v. g. producat sui speciem in qualibet parte medij, & sic erunt in toto medio totæ species extensæ per totum medium, quot partes sunt in pariete. Si autem species sit indiuisibilis in representando, singulæ partes obiecti producent speciem in qualibet parte medij; sed illa vnica erit totum representans obiectum. Iis ita suppositis,

Status dif-
ficultatis.

Tota difficultas est, vtrum species sit indiuisibilis representatiue, idest vtrum quælibet pars speciei totum representet obiectum, adeò ut v. g. ea-

dem species quæ representat caput, representet etiam pedem & manum; an verò vna pars speciei representet caput; altera existens in eadem parte medij representet pedem; alia manum, &c.

Dicendum verò est, esse longè probabilius, quod species productæ ab obiectis, saltem heterogeneis, sunt diuisibiles in representando, ita ut singulæ partes obiecti saltem heterogeneæ represententur per diuersas partes speciei. Ita docent Suarez lib. 3. de anima, c. 2. Scheynerus lib. 3. de oculo, p. 1. c. 6. Aquilonius lib. 1. proposit. 47. Hurtadus disp. 12. sect. 5. Atriaga disp. 4. sect. 7. contra Toletum, Auer- sam, Conimbricenses.

Ratio autem est. Primò, quia si partes omnes obiecti visibiles videantur per eandem speciem indiuisibilem, necesse erit ut omnes æquè clarè videantur; quia cum claritas visionis oriatur ab intensione speciei, non potest vnum obiectum videri clarius quàm aliud, nisi quia species vnus est intensior quàm species alterius: si autem videntur omnes partes obiecti per eandem speciem indiuisibilem, species vnus partis non est intensior quàm species alterius: ergo vna pars non videbitur clarius, quàm altera; quod tamen manifestè repugnat experientiæ; nam partes distantes eiudem obiecti videntur minus clarè quàm partes viciniore: ergo manifestum est, quod species est diuisibilis in representando.

Secundò, si plures partes obiecti representantur indiuisibiliter per eandem speciem, deberet necessitè mutari tota species velata, vel ablata quælibet parte obiecti: hoc autem absurdum est: ergo species non est indiuisibilis in representando. Maior clara est, cum enim supponatur vna pars obiecti non amplius representari per speciem per quam antea representabatur, necesse etiam est ut tota sit ablata species. Minor ergo probatur. Agens necessarium eodem semper modo agit, & idem illud producit, quod producebat prius, si non fiat in eo aliqua mutatio: sed quando velantur pedes v. g. nulla fit mutatio intrinseca in capite: ergo caput idem producit, quod producebat antè. Imò quoties aliquis vertit caput, ita ut non amplius videat partem cæli quam prius videbat, totum cælum, aërem & terra incipiunt producere nouam speciem. Imò si folium arboris, si formica videri de nouo incipiant, totum cælum & terra desinunt producere speciem quam prius producebant; quod nihil sanè videtur perabsurdum.

Tertio species non potest representare obiectum à quo non producitur: sed species quæ representat caput hominis, non producitur à pedibus: ergo species quæ representat Petri caput, non representat pedes: ergo species non est indiuisibilis in representando. Probatur minor. Pedes non producant speciem obiecti, quod est visibile independentè à pedibus: sed caput est visibile independentè à pedibus: ergo pedes non producant speciem capituli. Deinde quando solum videtur caput sine pedibus, tunc caput non habet vim producendi speciem pedum: sed accedentibus pedibus caput non accipit vllam maiorem vim: ergo positus pedibus caput non producit eorum speciem. Et sanè videtur absurdum, quod minima formica, vel minimus lapillus existens in terra, producat speciem totius cæli & totius aëris, cum quibus videtur; cælum enim videtur omnino independentè ab hac formica: ergo producit speciem independentè ab illa, neque agit actione communi.

Obicitur primò. Quoties simul agunt plura agentia partialia, actione communi agunt, ita ut nequeat

nequeat distingui, quid singula producant; sed unumquodque producat totum: sed partes obiecti agunt omnes simul dum producitur species: ergo illæ agunt actione communi, ita ut nequeat distingui quid singula producant. Maior nota est; nam cum plures candelæ producant lumen in cubiculo, singula totum producant lumen: ergo similiter qualibet pars obiecti totam producit speciem.

Respondeo agentia partialia tunc agere actione communi, quando producant aliquid quod continent saltem inchoatue, ut cum sol in aëre producat lumen, quando plures ignes producant calorem. Quando verò agentia partialia, ne inchoatue quidem continent effectum, tunc non agunt actione communi, sed unumquodque habet actionem sibi propriam; ut cum caput & pedes producant sui species, tunc non agunt actione communi, quia pedes ne inchoatue quidem continent speciem capitis, nec caput speciem pedum; species enim representatiue obiectorum, & illorum vicariæ, non continentur in obiectis, quæ non representant.

Instantia. Instabis. Eadem species expressa indiuisibiliter representat plura obiecta heterogenea, & producitur à pluribus illis speciebus impressis: ergo species impressa potest representare indiuisibiliter plura obiecta heterogenea; non enim apparet ratio, cur species impressæ albi, nigri, rubri possint producere speciem expressam unicam à quibus represententur; & tamen illa eadem obiecta nequeant producere speciem unicam impressam à qua represententur.

Respondeo esse disparitatem, quia species expressa, quæ plura representat indiuisibiliter, habet veram causam, à qua producatur, & in qua contineatur, nempe potentiam vitalem, per quam eleuantur illæ species impressæ partiales, ut producant simul cum potentia totam speciem expressam. Quando autem species impressa producitur ab obiecto, solum obiectum concurrat ad eius productionem. Non est ergo mirum, quod species expressa esse possit indiuisibilis in representando, species verò impressa sit diuisibilis; quamquam & de specie etiam expressa id posset probabiliter negari.

Secunda obiectio. Obicitur secundò. Non potest videri à longè minima aliqua pars obiecti, quæ tamen iuncta cum aliis videtur: v. g. solam arborem oculus ab vno milliari non videt, syluam tamen videt: ergo species illius arboris producitur à tota sylua, non autem ab arbore illa sola: ergo species illa totam representat syluam. Probatur prima consequentia; si enim arbor sola produceret sui speciem, non produceret illam minus intensam sola, quàm iuncta cum aliis arboribus; nihil enim aliæ arbores illam iuuant: ergo arbor illa non sola producit sui speciem.

Respondeo arborem vnā, quando sola est, producere speciem omnino eandem ac quando videtur cum arboribus ingentis syluæ; neque tamen procul videri arborem quando est sola, quia illa species solitariæ arboris adeò est debilis, ut non possit sola immutare potentiam; iuncta verò cum aliis immutat potentiam, & facit visionem, quam ut causet, maiorem debet habere vim quàm habeat sola.

Tertia obiectio. Obicitur terriò. Si species eo modo sunt diuisibiles obiectiue, dum homo videtur v. g. sequitur tot esse species distinctas extensas per totum oculum, imò per totum aërem, quot sunt partes proportionales in obiecto; atque ita erunt infinitæ species æquales toti aëri, quod absurdum est. Imò illæ species representatiue diuersarum partium obiecti, vel sunt inter se vnitæ, vel non sunt vnitæ.

A Neutrum dici potest; si enim sunt vnitæ, vna representat obiectum dependenter ab altera; si autem non sunt vnitæ, non faciunt vnā speciem.

Respondeo verè in oculo meo, dum homo videtur, esse species infinitas syncategorematicè oculo meo æquales, & in aëre infinitas æquales aëri, tot nimirum species, quot sunt partes proportionales in obiecto, quæ sunt infinitæ secundum quid & syncategorematicè. Deinde responderi potest, probabilius species illas non esse nisi finitas, quia non singula partes proportionales producant diuersam speciem, cum non sint per se sensibiles. Sunt autem species illæ representatiue diuersarum partium obiecti vnitæ inter se, aliqui non constituerent vnā speciem representatiuam vnus obiecti. Neque obstat quod vnā representet independenter ab altera; nam duæ guttæ aquæ vniuntur, & tamen vna est in dependens ab altera.

SECTIO III.

Quanam sint causa specierum impressarum.

*D*E solis hic loquor speciebus sensuum exter-norum, & de illis quæro, quanam causa illas primò producat, quanam conseruet, quanam intendat aut remittat. De speciebus sensus interni, & intellectus, suus erit dicendi locus.

C Dico primò, species impressas sensuum externò-rum immediatè produci à solo obiecto, etiam in loco distanti, continuata per totum medium actione.

Ratio est, quia si species non producerentur ab ipso obiecto, non videretur clariùs obiectum è propinquo loco, quàm è remoto; species enim non essent intensiores. Deinde tota ratio cur dicamus inesse igni vim productiuam caloris, est quia præ-sente igne sentitur calor; præ-sente autem obiecto producitur species: ergo ipsum est obiectum quod illas ex se profundit.

D Quod autem immediatè illas producat in loco distanti, ex eo patet, quia si vna species produceretur ab altera specie, non autem ab obiecto, posset videri obiectum extra lineam rectam; nam v. g. in fenestra cubiculi est species solis, qui potest ibi videri: si species illa producit aliam speciem, debet intratorum cubiculum videri sol; species enim illa existens in fenestra, producit speciem sibi similem intra cubiculum. Neque illa est actio indistans, cum continetur per totum medium, ut patet ex dictis tractatu tercio.

E Dico secundò, species impressas ita conseruari à causa solis obiectis, ut ne ad minimum quidem tempus conseruassent sine obiectis conseruari possint, à quibus sunt primò productæ. Sic censent communius Philosophi cum Suarez *disp. 31. sect. 3. & lib. 3. de anima, c. 12.* Aquilonio, Fonseca, Salas. Contrarium docet Vafques *1. p. disp. 38. n. 9. & disp. 208. n. 1. 2. & disp. 81. n. 16.* Consentit & Arriaga quoad species impressas soni.

Ratio autem est, quia vbi primò subtrahitur obiectum, vel occultatur, experimur cessare visionem eodem momento: ergo species conseruantur à solis obiectis.

Deinde non minùs deficit species ablatis obiectis, quàm lumen ablato corpore luminoso; constat autem perire lumen statim ac corpus luminis subducitur. Præterea non est maior ratio, cur species breui tempore maneat ablato obiecto, quàm maneat longo tempore; si enim breui tempore maneat sine obiecto, non ab eo conseruatur species; si autem

autem non conferuatur ab obiecto, nec ab eo pendet, sine illo manere diu potest; quod repugnat experientiæ.

Causa intendens. Dico tertio, species impressas sensuum externorum intendi, & remitti pro diuersa obiectorum distantia & virtute, positis aliis conditionibus.

Ratio est, quia clarius videtur obiectum potentia vicinum, quam remotum: ergo obiectum producit intensiores species in remoto, quam in propinquo.

Deinde obiectum clarius videtur, quando est maius, quam quando est minus: ergo tunc producit intensiores species. In obiecto autem visus, sicut requiritur lux, ut producantur species; sic maior lux requiritur ut producantur species intensiores.

Prima obiectio. Obicitur primo. Si obiectum distans producere potest in oculo immediatè ipsam speciem, potest etiam immediatè producere visionem, postquam produxit aliquid in toto medio.

Respondeo inutilem fore speciem impressam, si obiectum produceret eam in toto medio, & deinde produceret cognitionem in oculo; esset enim inutilis species. Adde quod obiectum est improporcionatum cum cognitione, quam propterea non posset producere, quamuis esset omnino indistans, ut constabit ex dicendis de tactu & gustu.

Secunda obiectio. Obicitur secundo. Ille qui diu conspexit cancellos luce perfusos, aut solem, postquam clausit oculos, videt etiam solem & cancellos, ut ait Augustinus lib. 11. de Trinit. c. 2. Deinde constat etiam, cum qui diu conspexit obiectum aliquod vehementer, v. g. rubrum colorem, omnia deinde videre rubra, si aliud auerterit oculos: quod ex eo tantum oritur, quia in oculo eius remanent species rubri coloris, etiam amoto colore rubro. Præterea si virga in altero extremo accensa circumagatur velociter in gyrum, intuemur ignem quendam veluti continuatum, quod oritur ex eo quod species ignis aliquandiu maneat in quacumque parte illius gyri.

Respondeo, non manere villo instanti obiecta, etiam ad breuissimum tempus, postquam sunt ablata; sed id totum tribuendum esse phantasia, quæ turbatur ob factam aliquam læsionem organi. Vnde qui diu ambulauit intra niuem, aliquandiu post niuem etiam conspiciere se putat. Similiter in somnis videmur nobis ea conspiciere, quæ non videmus. Idem contingit in casibus illis propo-
positis, ubi propter vehementiam obiecti turbata est aliquantulum imaginatio.

Reliqua de speciebus in particulari disputanda erunt in propriis questionibus de singulis sensibus, ad quos illæ pertinent.

QVÆSTIO II.

De potentiis sensitiuis in genere.

PRæmissa consideratione specierum sensibilium, quibus complentur sensitiuæ potentia ad proprios actus eliciendos, tria vniuersim dicenda restant de potentiis sentientibus. Primum spectat ad propria earum obiecta: secundum ad earum actus: tertium ad ipsas potentias.

SECTIO I.

De obiectis propriis potentiarum sensitiuarum.

Illud, ut sæpe dixi, quod sensu percipitur, est obiectum potentia sensitiuæ, de quo multiplex esse potest controuersia. Primo vtrum res aliqua spiritualis possit esse obiectum potentia alicuius materialis & sensitiuæ: secundò vtrum sensatio ipsa possit esse obiectum potentia alicuius sensitiuæ: tertio vtrum obiectum sensus externi sit necessariò aliquid præsens & positium: quarto vtrum vehemens sensibile destruat sensum: quinto vtrum sensus erret circa proprium obiectum.

S. I.

Vtrum res spiritualis, aut existens indiuisibiliter, possit esse obiectum potentia alicuius materialis & sensitiuæ.

IN hac controuersia omnino graui, & ad multas materias necessaria tria video disputari posse. Primo vtrum sit possibilis aliqua potentia materialis, intra cuius obiectum adequatum & connaturale sit res spiritualis; siue vtrum dari possit aliqua potentia materialis, quæ connaturaliter cognoscat rem spiritualem. Secundò vtrum saltem obiectualiter possit aliqua potentia materialis cognoscere rem spiritualem. Tertio vtrum possit cognoscere rem materiale existenter indiuisibiliter; corpus v. g. Christi existens in Eucharistia.

Dico primò, implicare contradictionem, ut producat à Deo potentia vlla materialis, quæ attingat connaturaliter rem aliquam spiritualem, siue intra cuius obiectum adequatum sit res incorporea. Ita fert communis Doctorum sententia, quibus immeritò pauci repugnant recentiores, qui parum cautè videntur admittere, posse dari sensum aliquem, seu potentiam corpoream cognoscitivam, quæ cognoscat spiritualia. Hoc autem dato planè sequitur, non probari animæ immortalitatem & spiritualitatem ex eo quod cognoscat aliquo modo spiritualia; quod est præcipuum robur infringere magnæ huius demonstrationis, quam communiter Catholici omnes approbant.

Ratio tamen reuerà difficilis est, quia licet de sensibus, qui actu existunt, non sit obscura probatio, quia res spirituales sunt extra obiecta earum adequata, de sensu tamen aliquo possibili non est facile probare repugnantiam quam asserui.

Ergo ratio sit, quia illud non continetur intra obiectum adequatum potentia alicuius vitalis, quod non habet inchoatam vllam proportionem cum illa potentia vitali: nam rationes formales obiectorum, ut sæpe dixi, sunt proportionales quædam obiectorum cum potentiis, secundum quas possunt illas mouere, ut sæpe dixi, & manifesta inductione probari potest: sed non potest obiectum immateriale habere proportionem vllam inchoatam cum potentia materiali: ergo non potest res immaterialis contineri intra obiectum adequatum potentia materialis, atque ita potentia materialis non potest villo modo connaturaliter attingere obiectum immateriale. Probat minor, quia illud non habet proportionem vllam cum potentia materiali, quod habet omnimodam oppositionem: res immaterialis habet omnimodam oppositionem.